

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

**на тему: «Обґрунтування перспектив розвитку сироробної підгалузі молочної
галузі на макрорівні»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Малова Марина Вікторівна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Янковий Володимир Олександрович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Ринок молока і молочної продукції займає провідне місце в економіці України. Відповідно до своєї суті ринок є важливим сегментом продовольчого ринку, що забезпечує потребу населення у важливих потребах. На сучасному етапі функціонування підприємств поставлені високі вимоги щодо безпечності, ефективності та прибутковості виробництва молока і молокопродуктів відповідної якості, що вимагає від переробних підприємств постійного удосконалення матеріальної бази, своєчасної заміни та модернізації морально застарілого та фізично спрацьованого обладнання, впровадження нових технологій, інтеграції виробничих процесів, підвищення рівня кваліфікації працівників тощо.

Актуальність теми є розвиток сучасного національного господарства зумовлюється функціонуванням окремих ринків, серед яких провідна роль належить споживчому ринку загалом і продовольчому ринку зокрема. Молоко та молочні продукти на ринку продовольчих товарів займають достатньо значне місце у раціоні людей в зв'язку його поживністю та наявністю вітамінів. У структурі продажів продовольчих товарів торговельної галузі продукція сиру, не враховуючи алкогольні напої та тютюнові вироби, займає сьому позицію, адже сир є висококалорійним і біологічно цінним продуктом харчування. Збільшення попиту на різні види сиру стимулює розвиток молокопереробної та торговельної галузей, діяльність яких зумовлює процес формування і функціонування національного ринку сиру.

В останні роки ринок молока України є достатньо нестабільним. Це пояснюється залежністю галузі від економічної ситуації в країні та на міжнародному ринку. Через суспільно-політичні та економічні зміни в Україні ускладнилася ситуація в сільському господарстві, зокрема у молочному скотарстві та переробці молока. Продукція відзначається високою собівартістю, скороченням поголів'я тварин, їх малою продуктивністю, відносно низькою якістю. Поряд з цим зменшується попит на молочну продукцію. Це спричинено зниженням реальних доходів населення, сезонними коливаннями цін, звуженням ринку та інше. Це призводить до зниження ефективності галузі та її не конкурентоспроможності в умовах ринкової економіки, що характеризується скороченням експорту та збільшенням імпорту молочних товарів.

Україна має вигідне географічне положення, сприятливі кліматичні умови для вирощування скота. Саме тому Україна має велику кількість можливостей щоб розвивати даний вид сільського господарства, щоб наситити ринок молочними продуктами та вийти на міжнародний ринок. Але для цього потрібно постійно моніторити та досліджувати ринок кон'юнктуру ринку, аналізувати існуючі проблеми та знаходити їм рішення та у кінцевому рахунку шукати способи підвищення ефективності у даній галузі задля вдосконалення функціонування ринку сиру на світовому рівні. Вагомий внесок у дослідженні проблем ринкового механізму господарювання було відображено у працях таких вчених-дослідників, як А.І. Ковальова, Т. Л. Керанчук, І. Г.Власенко, В. І.Власов, В.А. Карпов, Л.В. Протасова та інші.

Метою даної магістерської роботи є аналіз стану сироробної підгалузі в Україні та у світі в цілому та на його основі знаходження шляхів підвищення її ефективності функціонуванні.

Завданням роботи є:

- Охарактеризувати сироробне виробництво, як галузі економіки України
- Проаналізувати, як проходить процес державного регулювання виробництва та реалізації молочних продуктів
- Оцінити стан сироробної підгалузі в Україні та у світі в цілому
- Визначити основні проблеми розвитку ринку сирів;
- скласти прогноз розвитку ринку сирів в Україні;
- виявити фактори та можливості щодо підвищення ефективності функціонування ринку сирів України.

Об'єктом дослідження є ринок сиру України, його стан та перспективи розвитку.

Предметом дослідження є проблеми розвитку та ефективності функціонування сироробної підгалузі

Методи дослідження. Для дослідження поставлених проблем були використані методи теоретичного узагальнення і порівняння (аналіз і синтез, індукція і дедукція) – для дослідження теоретичних та організаційних аспектів проблеми, загальноекономічні методи аналізу, а також кількісні та якісні методи. Для прогнозування розвитку ринку сирів був використаний метод побудови лінії тренду. Також були застосовані комп'ютерні програми, як Ms Excel для обробки даних та їх розрахунків.

Інформаційною базою дослідження для аналізу та прогнозуванню стану ринку молочних продуктів України включає нормативно-законодавчі матеріали з питань регулювання ринку, інші нормативно-правові акти України, різні наукові видання, прогнози, офіційні статичні дані, електронні джерела присвячені українському ринку молочних продуктів, монографічні видання українських та закордонних авторів, наукові статті, офіційні дані державних статистичних органів, інші матеріали, отримані в мережі Інтернет.

Структура роботи. Робота складається із трьох розділів, перші з яких мають 3 підпункта, а третій розділ 2 підпункта; списку використаної літератури обсягом 51 джерело та двох додатків. Загальний обсяг роботи 81 сторінка: із них 20 таблиць і 14 ілюстрацій.

Публікації. За матеріалами дослідження було опубліковано статтю «Сучасний стан та перспективи розвитку сироробної підгалузі молочної галузі в Україні» в науковому студентському віснику

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні та організаційно-економічні засади формування сироробної підгалузі молочної галузі» розглянуто сутність поняття «галузь», її функції та категорії, охарактеризовано сироробне виробництво, як галузі

економіки України та розглянуто державне регулювання і вимоги до продукції молочних товарів в Україні

У другому розділі «**Сучасний стан сироробної підгалузі молочної галузі в Україні та у світі**» проведено аналіз світового ринку сироваріння, розглянуто сучасний стан сироробного виробництва в Україні та проблеми розвитку сироробної підгалузі України.

У третьому розділі «**Перспективи розвитку сироробної підгалузі молочної галузі в Україні**» висвітлені шляхи підвищення ефективності функціонування сироробної підгалузі та розраховано прогностичні показники розвитку сироробної підгалузі України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки, основні з яких такі.

1. Галузь - сукупність підприємств, які випускають однорідну продукцію, використовують однотипну сировину та матеріали, характеризуються спільністю виробничо-господарської діяльності (технологічних процесів, складу обладнання, близьким складом та кваліфікацією кадрів) і конкурують за споживачів між собою

2. Охарактеризовано сироробну підгалузь як галузь економіки України в цілому, виявлено, що виробництво молочних продуктів має складні та специфічні господарські і організаційні особливості, в які входять три основних пункту: короткий термін зберігання сирого продукту, наявність широкого асортименту продуктів переробки та необхідність в потребі кооперації та інтеграції внаслідок особливостей переробки молока.

3. Визначено, що промисловість виробляє близько 50 видів сирів, які поділяються на декілька груп, виявлено особливості технології виробництва м`яких сирів та схема процесу виробництва сичужних сирів.

4. Розглянуто систему державного регулювання та забезпечення якості та безпеки молочних продуктів під час їх виробництва, транспортування, переробки, зберігання і реалізації, ввезення на митну територію та вивезення з митної території України на основі Закону України «Про молоко та молочні продукти». Виявлено основні вимоги до молочної продукції серед яких є: вимоги до пакування, маркування, до технологічного обладнання, ветеринарно-санітарні вимоги.

5. Виражено основні дії з боку держави, щодо мінімізації ризиків для виробництва молочних продуктів та підтримки молокопереробних заводів.

6. У першому пункті було проаналізовано світовий ринок сироваріння, побудовано графік світових цін на молоко, розглянули обсяги виробництва сирного продукту та об`єми споживання сиру у провідних країнах світу, серед яких США, Німеччина, Франція, Чехія.

7. Було побудовано таблицю, у якій зображено яку кількість сирного продукту експортували та імпортували у січні-квітні 2018, 2019 року та які саме країни.

8. У другому пункті було розглянуто стан сироробного виробництва в Україні, темпи приросту сирів з 2015 по 2019 рік, внаслідок чого було виявлено, що приріст у 2019 році зменшився. Було порівняно об'єм виробництва різних видів сирного продукту за 2019 рік порівняно із 2018 роком. Визначено рейтинг основних країн-імпортерів сиру з України.

9. Було розглянуто структуру українського експорту та імпорту сирів порівняно із іншими молочними товарами за період 2015-2019 рік та проаналізовано цінову політику на сирні продукти та визначено динаміку індексу середньомісячних цін на два виду сирних товарів: сир твердий та сир плавлений, за 2019- 2020 рік. Внаслідок чого було зроблено такі висновки, що сир тверди більш стабільний та стійкий у ціновому плані ніж плавлений сир.

10. У третьому пункті сформовано основні проблеми розвитку сироробної підгалузі серед яких недостатній потенціал і низька якість сировинної бази, незбалансованість взаємодії постачальників і виробників сирної продукції, наявність тіньового сегменту та високої ступені фальсифікації продукту, недостатнє технологічне оснащення молокопереробних заводів та обмеженість українського експорту при зростаючому імпорті та механізми їх подолання за допомогою державного регулювання.

11. Основними сильними сторонами сироробної підгалузі молочної галузі є історичні та географічні передумови розвитку молочної галузі, відкритість ринку, достатнє кадрове забезпечення, розвиток міжнародної співпраці, поширення кластерів та холдингів, екологічність виробництва.

12. До слабких сторін сироробної підгалузі можна віднести низький рівень державної підтримки молокопереробних підприємств, високий коефіцієнт зносу основних засобів в сироробній підгалузі, низька якість сировини, низька конкурентоспроможність на зовнішніх ринках, необхідність пошуку нових ринків збуту.

13. Основними концептуальними підходами для збільшення економічного аналізу є підвищення продуктивності худоби, формування нових інтеграційних процесів на основі поєднання інтересів виробників та переробників сировини, впровадження заходів по забезпеченню випуску якісної продукції та запровадження технологічних новацій.

14. За допомогою кореляційно-регресійного аналізу було побудовано трьох факторну модель по збільшенню об'ємів виробництва сирів згідно якої визначено, які фактори найбільше впливають на зміну об'єму, до них відносяться індекс цін на молоко та виробництво молока.

15. За допомогою лінії тренду було сформовано прогноз факторів моделі і визначено, як вони зміняться до 2021 рок

АНОТАЦІЯ

Малова Марина Вікторівна «Обґрунтування перспектив розвитку сироробної підгалузі молочної галузі на макрорівні».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою професійного/наукового спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом». - Одеський національний економічний університет. Одеса, 2020 р.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти функціонування сироробної підгалузі в Україні.

Проаналізовано сироробну підгалузь в Україні та у світі в цілому, зовнішню та внутрішню торгівлю та стан виробництва сирних продуктів в Україні.

Запропоновано шляхи підвищення ефективності функціонування сироробної підгалузі в Україні

Ключові слова: сироробна підгалузь, сир, кон'юнктура ринку, прогнозування, розвиток

ANNOTATION

Malova Maryna "Substantiation of prospects for the development of the cheese subsector of the milk industry at the macro level".

Thesis for Master degree in specialty 076 "Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges" under the master`s program "Economics, Planning and Business Management". – Odessa National Economics University.- Odessa, 2020

Thesis deals with theoretical aspects of the functioning cheese subsector in Ukraine. Author analysis cheese subsector in Ukraine and in the world, foreign and domestic trade and the state of the cheese products in Ukraine.

Keywords: cheese subsector, cheese, market`s conjuncture, forecasting, development.